

Kulturdepartementet

103 33 Stockholm

Teaterförbundets yttrande över ”Nya villkor för public service” (SOU 2012:29)

Övergripande synpunkter

Starka och självständiga public serviceföretag är av största betydelse för ett demokratiskt samhälle, detta är något som det finns en bred samsyn kring bland den svenska allmänheten och hos de politiska partierna. Utvecklingen på mediemarkanden medför att det är nödvändigt att säkerställa grunderna för en public serviceverksamhet med både bredd och kvalitativt utbud och som präglas av pluralism och kulturell mångfald. Mot den bakgrunden välkomnar Teaterförbundet att utredningen lyfter fram public service grundläggande värden och att den ska stå fria från ekonomiska, politiska och andra intressen.

Men samtidigt som utredningen lyfter fram programföretagens självständighet finns det inslag i utredningen som går i motsatt riktning, förslag som innebär begränsningar i självständigheten och mer av kontroll av programföretagens verksamhet. Utredningen föreslår också att programföretagens sändningstillstånd i olika avseenden ska förtydligas utan att det klart framgår på vilket sätt detta ska ske vilket även det ger ett ökat utrymme för styrning av verksamheten som inte föregåtts av den öppna beredning.

Teaterförbundet är även kritiskt till att regeringen valt att lyfta bort den helt centrala frågan om finansieringen av public service ur remissomgången. En stark och oberoende public service förutsätter att grunderna för finansieringen är långsiktiga och att den hålls åtskild från staten. Därför är det mycket angeläget att finansieringsfrågan inte läggs åt sidan och att det snarast påbörjas ett arbete med att utarbeta en modell som kan nå en bred politisk enighet och som samtidigt garanterar programföretagens oberoende.

Teaterförbundet är medlem i KLYS (Konstnärliga och litterära yrkesutövarers samarbetsnämnd). Förbundet har inom ramen för KLYS följt utredningens arbete och deltagit i beredning av KLYS yttrande över utredningen. Teaterförbundet begränsar därför sitt yttrande till de för förbundets medlemmar mest centrala frågorna när det gäller förutsättningarna för den framtida public serviceverksamheten.

Kulturuppdraget (avsnitt 4.2 och 4.3)

Utredningen betonar i allmänna ordalag betydelse av att fördjupa, utveckla och vidga programföretagens kulturutbud. Enligt Teaterförbundets uppfattning bör i det framtida sändningstillståndet för SVT tydliggöras att det i kulturuppdraget ingår ett ansvar för att öka dramaproduktioner och andra former av gestaltande konstformer och att detta också förutsätter en egenproduktion av företaget själv. När det gäller radioområdet så är SR i stort sett ensamma med att sända kulturprogram. Här vill Teaterförbundet betona radioteaterns

betydelse, denna unika konstform och dess utvecklingsmöjligheter måste säkerställas i ett nytt sändningstillstånd.

I kulturuppdraget ligger också ett ansvar hos programföretagen för de villkor som de konstnärligt yrkesverksamma erbjuds oavsett om programmen produceras i egen regi, genom utläggningar eller olika former av samarbeten. I föregående public service utredning (SOU 2008:64, sid 178) uttrycktes detta på följande sätt: "SVT, SR och UR har traditionellt ansetts ha ett kulturpolitiskt ansvar som uppdragsgivare till bl a kulturarbetare och frilansmedverkande". Teaterförbundet anser, i likhet med KLYS, att detta tydligt bör komma till uttryck när kulturuppdraget formuleras i de framtida sändningstillstånden.

SVTs filmuppdrag (avsnitt 4.4)

Teaterförbundet delar inte utredningens uppfattning om att det inte finns behov av att stärka SVTs filmuppdrag. Tvärtom bör SVTs uppdrag utvecklas. I utredningen sägs att detta skulle kunna snedvrida partsförhållandena vid de förhandlingarna inför ett nytt filmavtal som sannolikt kommer att äga rum mitt under den kommande tillståndsperioden.

Att på detta sätt koppla SVTs filmuppdrag till det nuvarande filmavtalet konstruktion är ytterligare exempel på att den nuvarande modellen för finansiering av svensk film har kommit till vägs ända. Filmavtalet måste ersättas av en helstatlig filmpolitik där SVT inom ramen för denna ges en strategisk roll för att utveckla och stärka den svenska kvalitetsfilmen, inte minst när det gäller dokumentärfilm och film för barn och unga.

Teaterförbundet vill i det sammanhang också peka på att det är mycket svårt att få en inblick i på vilket sätt som filmuppdraget idag uppfylls. Utredningens redovisning är synnerligen knapphändig och detsamma gäller de uppgifter som finns med i de public service redovisningar som utredningen hänvisar till. I ett kommande sändningstillstånd bär därför ingå krav på en fylligare och tydligare redovisning av hur SVTs arbetar med sitt filmuppdrag.

Digitalisering och tillgängliggörande av arkiv (avsnitt 4.5)

Utredningen anser att det bör ankomma på programföretagen att utifrån publicistiska motiv digitalisera och tillgängliggöra arkivmaterial och att särskilda medel inte bör öronmärkas för ändamålet. I utredningens direktiv framhålls att det finns ett rikt kulturarv i programföretagens arkiv och att det är önskvärt att detta i större utsträckning kan göras tillgängligt för allmänheten. Som ett led i detta har en ny avtalslicensbestämmelse införts i upphovsrättslagen och det har också gjorts en särskild tilldelning till programföretagen med 100 miljoner kronor för att möjliggöra en ökad tillgänglighet av arkiven.

Teaterförbundet anser att frågan om programföretagens arkiv och tillgängliggörande av dessa bör ses ur ett bredare kulturpolitiskt perspektiv än enbart utifrån programföretagens publicistiska motiv. Det behövs en samlad nationell strategi för handhavandet och utvecklingen av de arkiv som programföretagen har ansvar för och det också finns behov av särskilda ekonomiska resurser för detta.

Teaterförbundet vill i det sammahanhaget också peka på de rättighets- och arkivfrågor som uppkommer vid utläggningar och samproduktioner. För att också för framtiden skapa svenska folkets tv- och radioarkiv måste public serviceföretagen tillförsäkra sig de rättigheter som krävs för detta från de externa programbolag man samarbetar med. För detta krävs i sin tur att public-serviceföretagen har tillräckliga ekonomiska resurser för att försäkra sig om de rättigheter som behövs för att kunna upprätthålla ett eget arkiv.

Att spegla landets mångfald (Avsnitt 4.8)

Utredningens diskussion och förslag kring denna fråga tar sin utgångspunkt i det så kallade 55%-villkoret. Teaterförbundet delar bedömningen att en sådan procentregel är vanskelig genom att den på olika sätt kan kringgås. Teaterförbundet vill dock lyfta fram att kravet på att public service ska spegla hela landet också har en kultur- och arbetsmarknadspolitisk dimension som handlar om hur de yrkesverksamma ska kunna arbeta och försörja sig inom kultur- och medieområdet. I det perspektivet är det nödvändigt att det i ett kommande sändningstillstånd finns tydliga krav på en regional spridning av dramaproduktion och annan kulturproduktion.

Programföretagens ekonomiska ramar (Avsnitt 7.2)

I utredningen förslås att programföretagens ekonomiska ramar även fortsatt ska räknas upp med 2 procent per år. Detta innebär att det i praktiken lägger ett fortsatt sparbetning på verksamheterna eftersom en sådan schablon erfarenhetsmässigt kommer att ligga under den allmänna pris- och löneutveckling. Därigenom urgröps förutsättningarna för att upprätthålla och utveckla verksamheterna samtidigt som det skapar en press på villkoren för de yrkesverksamma. Som alternativ förordar Teaterförbundet att man utformar en indexmodell för anslagsuppräknningen som speglar den faktiska kostnadsutvecklingen och som samtidigt är helt fristående från statsbudgeten.

Att främja mångfald i programproduktionen (Avsnitt 8.6)

Utredningens diskussion kring programföretagens beställarroll behandlar enbart relationerna till de externa produktionsbolagen och utredningen understycker betydelsen av att beställarrollen utvecklas i en nära dialog med de externa producenterna.

I det fortsatt arbetat med dessa frågor är det enligt Teaterförbundets uppfattning nödvändigt att också föra in programföretagens ansvar för utomståendes medverkan och att detta sker i en dialog med företrädarna för dessa. Villkoren för medverkan i programföretagens egna produktioner är reglerade i kollektivavtal eller andra ramavtal. När en så stor andel av programföretagens utbud produceras genom olika former av utlägg och samproduktioner måste programföretagen ställa krav på och ta ett ansvar för arbetsvillkoren även i externa produktioner. Samtidigt är det viktigt att externa producenter ges ekonomiska förutsättningar för att genomföra produktionerna så att budgeten blir realistiska i förhållande till produktionens karaktär och omfattning.

Ett grundläggande krav är att programföretagen säkerställer att de externa produktionsbolag som man samarbetar följer tillämpliga kollektivavtal när det gäller både arbetsvillkor och upphovsrättsersättningar. I växande utsträckning lägger produktionsbolagen i sin tur ut uppdrag på olika former av underleverantörer varför detta måste kombineras med att programföretagen tar ett ansvar för hela produktionskedjan.

Programbolagen har utvecklat modeller för samarbete med externa produktionsbolag bland annat genom SVTs Arbetsbok för produktionsbolagen och SRs Leveranshandbok. Dessa bör enligt Teaterförbundet utvecklas och kompletteras när det gäller arbetsvillkor, arbetsmiljö och upphovsrätt.

Stockholm den 21 januari 2013

TEATERFÖRBUNDET

/scen och film

Anna Carlson

Ordförande